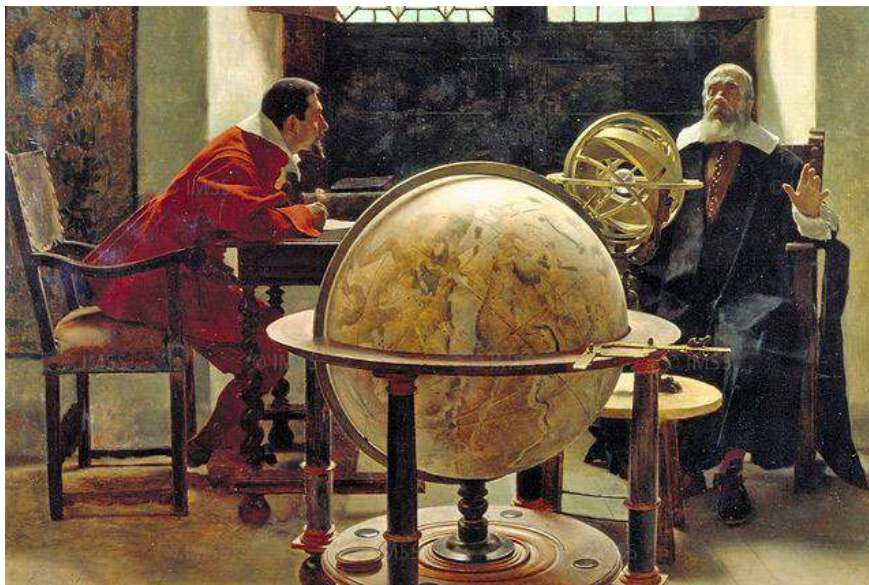

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Збірник наукових праць
(За матеріалами XI Всеукраїнської науково-
теоретичної конференції
від 08 квітня 2026 року)

Житомир – 2026

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

Кафедра філософії та політології

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії

**ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. І. ПИРОГОВА**
Кафедра філософії та суспільних наук

**ІНСТИТУТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ АКАДЕМІЇ «ІГНАТІАНУМ»
(м. Краків, Республіка Польща)**
Кафедра філософії культури та релігієзнавства

**ЖИТОМИРСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНІ**

СОЦІОЛОГІЧНА АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ
Житомирське відділення

УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ РЕЛІГІЄЗНАВЦІВ
Житомирське відділення

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ:
ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ**

*Збірник наукових праць
(За матеріалами XI Всеукраїнської
науково-теоретичної конференції
від 08 квітня 2026 року)*

*Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського
державного університету імені Івана Франка,
протокол № 11 від 29 травня 2026 р.*

Редакційна колегія:

Кобетяк А. Р., доктор політичних наук, доцент;
Ковтун Н. М., доктор філософських наук, професор;
Козловець М. А., доктор філософських наук, професор;
Соколовський О. Л., доктор філософських наук, професор;
Гарбар Л. В., кандидат філософських наук, доцент;
Заглада В. М., кандидат філософських наук, доцент.

Рецензенти:

Сидорук Тетяна, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин Національного університету «Острозька академія»;
Вітюк Ірина, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри журналістики та філософських студій Державного університету «Житомирська політехніка»;
Мельничук Вікторія, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри суспільних наук Поліського національного університету.

А 43 Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: виклики
сьогодення: зб. наук. праць / за ред. А. Р. Кобетяка та ін. Житомир :
Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка, 2026. 180 с.

ISBN 978-966-485-327-6

У збірнику вміщено наукові статті та тези доповідей учасників XI Всеукраїнської науково-теоретичної конференції «Актуальні проблеми філософії і науки: виклики сьогодення». У матеріалах авторів акцентовано увагу на фундаментальних проблемах сучасної філософії та науки, екзистенційних викликах для буттєвості людини в епоху цифрових технологій і цифрового суспільства, на проблемах релігійних трансформацій і безпеки в Україні та міжнародній арені, на феномені війни та її впливу на життєдіяльність суспільства і буття людини в ситуації соціальної невизначеності, на аналітиці суспільно-політичних процесів в умовах глобальних і регіональних конфліктів, на актуальних соціогуманітарних проблемах сучасності.

Автори матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наданої у доповідях інформації й точність наведених цитат. Точка зору автора не завжди може співпадати з позицією редколегії.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, студентам, усім зацікавленим філософськими і соціогуманітарними дослідженнями проблем сучасної цивілізації.

ЗМІСТ

1. ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКА КЛАСИКА: РЕЦЕПЦІЇ ТА СУЧАСНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Білик Я.

Середньовічна міфологія: досвід філософського осмислення..... 9-9

Воронкова В., Нікітенко В.

Цифровізація як чинник трансформації наукового пізнання:
філософсько-методологічний аналіз..... 10-13

Ковтун Н.

Політичні та релігійні конфлікти в інтерпретації Макса Вебера..... 13-15

Требін М.

Людина в цифровому суспільстві: соціально-філософський аналіз..... 16-19

Яручик А.

Ідея єдності історичного процесу у філософії Й. Г. Гердера..... 19-23

Амма А.

Механізми подолання відчуження в розумінні Еріха Фромма..... 23-25

Шевчук А.

Постправда і синтетична автентичність: антропологічний вимір AI-
комунікації..... 25-28

Янішевський О.

Концепція любові у філософії стародавнього світу: порівняльний аналіз
східної та західної парадигм..... 28-31

2. АНАЛІТИКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ТРАНЗИТИВНОСТІ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ

Глушко Т.

Економіка гідності як соціально-філософський концепт..... 32-34

Загрійчук І.

Парадокси мультикультуралізму..... 34-36

Заглада В.

Розвиток «символічної політики» та політики мобілізації навколо
«неполітичних справ» у суспільстві..... 36-39

Кобетяк А., Войцехівська К.

Політична культура як чинник функціонування політичної системи:
сутність, структура та функціональні прояви 40-42

Кобетяк А., Горецький А.

Інституційна еволюція політичної опозиції в Україні в умовах
демократичних трансформацій та воєнних викликів..... 42-45

Кобетяк А., Рокитенець Є.

Інформаційні маніпуляції та дезінформація як чинник формування
суспільної думки в цифрову епоху..... 45-47

Глушенко О.

Інформаційне середовище як простір розгортання новітніх владних
асиметрій у контексті збройних конфліктів..... 48-50

Кузьмич А.

Медіація в українському кейсі європейського союзу: ризики
дестабілізації безпекового простору..... 50-55

Pina A.

Перманентні війни Путіна і дилема Клаузевіца..... 55-58

Тіщенко А.

Цифрове мистецтво-свідчення: трансформація медіапростору в умовах
гібридних загроз..... 58-60

Чаплінський Р.

Трансформація буттєвості людини в умовах соціально-турбулентного
простору INDUSTRY 4.0..... 60-61

Гнатюк І.

Трансформація партійної системи України в умовах російсько-
української війни..... 62-65

Ігнатенко М.

Феномен прекаріату в умовах глобалізації та нестабільності ринку
праці..... 65-68

Плаксюк А.

Російсько-українська війна як чинник трансформації національної
ідентичності українців..... 69-71

Шпакович А.

Розуміння ролі розвідки і шпигунів у досягненні перемоги у війні в
інтерпретації Сунь-Цзи..... 72-74

3. АНАЛІТИКА РЕЛІГІЙНИХ ПРОЦЕСІВ. РЕЛІГІЯ І ЦЕРКВА В В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ТА РЕЛІГІЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Филипович Л.

Релігійна свобода або/і національна безпека: український досвід..... 75-77

Соколовський О.

Прогнозування релігійних процесів як вимір наукового пізнання..... 78-81

Борейко Ю.

Зовнішні фактори конституювання православної церкви України..... 81-83

Панчук І., Митрофан (Бутинський В.)

Інститут військового капеланства як інструмент духовної та психологічної стійкості..... 84-86

Кобетяк А.

Релігійний фактор у гібридній війні: міжконфесійні конфлікти в Україні та їх вплив на національну безпеку..... 86-89

Шамсутдинова-Лебедюк Т.

Chaplaincy as a form of spiritual and social support..... 89-91

Шамсутдинова-Лебедюк Т., Ліщук О.

Трансформація релігійної ідентичності в умовах сучасних релігійних процесів..... 92-94

Шамсутдинова-Лебедюк Т., Ляльович В.

Релігійний чинник формування сімейних відносин в українському соціокультурному просторі..... 94-96

Опанасюк Т., Опанасюк Е.

Війна як чинник трансформації конфесійного простору України..... 96-98

Дятлов В.

Світський та релігійний виміри експозиційного простору інтер'єру Гнилецьких печер..... 99-102

Шпакович В.

Феномен споглядання у структурі досягнення досконалості людини..... 102-107

Булига М.

Цифрові релігії як нові форми духовності..... 107-109

Омельчук В.

Українські реформати: соціальне служіння під час російсько-української війни..... 109-110

Дорош А.

Ризики міжконфесійних конфліктів у незалежній Україні..... 111-114

Кобетяк Т.

Європейський досвід налагодження державно-конфесійних відносин:
ключові особливості та переваги..... 114-116

Кошелевський В.

Сакральний туризм у контексті трансформації релігійного досвіду
постмодерної доби..... 116-119

Ситайло Ю.

Сучасні інтерпритації православного етатизму: феномен «руського мира»... 120-123

Соколовська М.

Конфесійна інституціоналізація та соціальна трансформація
євангельського протестантизму в Україні у другій половині ХІХ – на
початку ХХ століття..... 124-127

Михайленко М.

Православний розкол як інструмент гібридної війни..... 127-131

Барнич С.

Державна політика у сфері регулювання діяльності релігійних
організацій в Україні: проблеми та перспективи модернізації..... 131-134

4. АКТУАЛЬНІ СОЦІОГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ В СИТУАЦІЇ ЦІНІСНО-СВІТОГЛЯДНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Шевчук Д.

Екзистенційна стійкість та гідність людини в горизонті досвіду
переживання війни..... 135-137

Козловець М.

Турбулентність сучасного світового порядку і проблеми національної
безпеки України..... 137-142

Утюж І.

Людина в умовах цифрової трансформації: як зберегти свободу і
гідність?..... 142-143

Беднарчик Т., Вергелес К.

Деонтологія в умовах реформування охорони здоров'я та трансформації
медичних послуг..... 144-147

Грицишин В., Грицишина М.

Освіта як фактор національної стійкості в умовах глобальних криз:
філософсько-аксіологічний аналіз українського досвіду..... 147-149

Мороз О.

Методологічні засади викладання філософських і гуманітарних дисциплін в умовах соціальної невизначеності..... 150-153

Шамсутдинова М.-С.

Value-oriented multicultural foreign language education in contexts of social uncertainty..... 154-156

Кочетов Л.

Трансформація філософсько-правової культури в контексті сучасних глобальних трансформацій..... 156-158

Мошковський М.

Аксіологічні виміри морально-правової проблематики цифрового соціуму..... 159-161

Стрільчук К.

Пізнавальний потенціал коміксів як складової художньої культури..... 161-162

Боримська К.

Ціннісні орієнтації студентської молоді в умовах сучасних суспільних трансформацій..... 163-166

Рудницький А.

Формування ціннісних орієнтацій молоді в умовах соціальної невизначеності сучасного суспільства..... 166-169

Кобетяк А., Хорунжий О.

Цифровізація електоральних процесів у контексті інформаційних загроз: між демократичним потенціалом і ризиками маніпуляції..... 170-172

Гарбар Л., Корнійчук Н.

Проблема легітимності політичної влади в Україні..... 172-176

6. Ludlow, M. Universal Salvation: Eschatology in the Thought of Gregory of Nyssa and Karl Rahner. Oxford [England]: Oxford University Press. 2000. 315 p.
7. McGinn, B., Meyendorff J., and Leclercq J. Christian Spirituality: Origins to the Twelfth Century. New York: Crossroad. 1985. 527 p.
8. McGuckin, J. A. Orthodox Monasticism Past and Present. Piscataway, NJ: Gorgias Press. 2015. 588 p.
9. Russell, N. Gregory Palamas and the Making of Palamism in the Modern Age. First edition. Oxford: Oxford University Press. 2019. 288 p.
10. Turner, D. The Darkness of God: Negativity in Christian Mysticism. Cambridge: Cambridge University Press. 1995. 288 p.
11. Veniamin, C. The Orthodox Understanding of Salvation: Theosis in Scripture and Tradition. Dalton, Publisher: Mount Thabor Publishing. 2014. 196 p.
12. Vlachos, H. Orthodox Spirituality: A Brief Introduction. Levadia, Greece: Birth of the Theotokos Monastery. 1994. 100 p.

Микола Булига,
здобувач ступеня PhD,
Рівненський державний гуманітарний університет

ЦИФРОВІ РЕЛІГІЇ ЯК НОВІ ФОРМИ ДУХОВНОСТІ

У ХХІ столітті цифрові технології постають невід'ємною складовою людської буттєвості. Поряд з соціальною, економічною, політичною, культурною сферами, цифровізація впливає і на релігію, а відтак змінює спосіб взаємодії із сакральним. Як наслідок, релігійна діяльність, релігійні відносини та релігійні практики переміщуються у віртуальний простір, виходячи за межі фізичних храмів. Такі процеси, окрім того, що відкривають нові, якісно інші можливості і перспективи, також породжують серйозні виклики для таких традиційних інститутів, як релігійні.

Релігійні практики (колективні, індивідуальні; фізичні, духовні), що культивують релігійні почуття та допомагають трансформувати емоції, революціонують під дією вищеназваних чинників до створення нової форми «цифрової сакральності»: онлайн-богослужіння, віртуальні храми, віртуальні паломництва, сповідь через ZOOM. Поряд з намаганням традиційних конфесій таким чином втримати контакт з вірянами через соціальні мережі та онлайн платформи, виникають нові рухи, що існують лише в цифровій реальності, релігії без храмів, ієрархів, догматики. Цей новий тип духовності

простежується в соціальних мережах, на різних форумах, супроводжуючись мемами з відповідними наративами, символами та ритуалами.

Однією із форм нової цифрової реальності є так звані пародійні (жартівливі) релігії. Останні характеризуються соціальною критикою, абсурдністю догм, їхні адепти використовують ці «сакралізовані» форми цифрової реальності як інструмент філософського самовираження або соціального протесту. «Пародійні релігії» не вимагають глибокого символізму та віри в надприродне, достатньо лише певного наративу чи мему, що стає популярним в медіанасиченому середовищі. При цьому відсутні чіткі демаракаційні лінії між вірою, доктриною, вченням та жартом. Фундаментом «релігій-жартів» постає іронія: «жартівливі релігії» копіюють структуру традиційних конфесій, наповнюючи їх певними логічними нестиковками; критика часто сприймається як жарт, перетворюючи релігійний досвід і практики на форму філософського гумору. Прикладом таких «пародійних релігій», або «релігій-жартів» є Церква Невидимого Рожевого Однорога, Місіонерська церква Копімізму, Джераїзм [].

Окремою групою нової цифрової реальності постають технологічні культи. Останні з'являються як форма заміни тих ролей, що раніше виконувала релігія: обіцяють безсмертя, безцінні знання, контроль над тілом і майбутнім. Першою офіційно зареєстрованою організацією, що оголошувала поклоніння штучному інтелекту стала Way of the Future (заснована в 2017 р. Ентоні Левандовські – колишнім інженером Google, який відомий своїми розробками у галузі безпілотних автомобілів). В основі вчення Е. Левандовські лежить концепція технологічної секулярності – прогнозоване зростання швидкості науково-технічного прогресу, удосконалення людини та створення сильного штучного інтелекту. Центральною ідеєю є створення «надлюдського» штучного інтелекту, який зможе вдосконалювати сам себе, запускаючи нескінченний цикл прискорення інтелекту.

В Інтернет-мережі набирає сили новий псевдомістичний рух, прихильники якого вірять, що ШІ має певну форму «штучної мудрості», що виник довкола мовних моделей штучного інтелекту – спіралізм. Послідовники цього руху вважають формою духовного одкровення взаємодію з чат-ботами, вважаючи, що ШІ може бути провідником нових духовних сенсів. Платформою спіралізму є здебільшого Reddit та X, де користувачі обмінюються «спіральними» розмовами.

Таким чином, резюмуємо, що нині в час глибоких рушійних змін проблема цифрових релігій, відкриває нову сторінку людської буттєвості, де технології стають середовищем для пошуку сенсів. Чимдалі більше поняття «сакрального» та «священного» не прив'язується до традиційної релігії та її

складників. Духовний досвід набуває рис експерсоналізації – людина сама намагається за допомогою цифрових платформ та соціальних мереж конструювати власну віру, синтезуючи елементи традиційних релігій. Метавсесвіти та віртуальні храми постають при цьому повноцінними майданчиками для здійснення ритуалів. Як наслідок процес «цифровізації духовності» послаблює роль традиційних релігійних інститутів, роблячи акцент на горизанталізації структури віри, де будь-хто з користувачів може стати або засновником спільноти або «новим» пророком.

Література

У світі з'явилась нова релігія: люди моляться штучному інтелекту. URL: <https://ua.korrespondent.net/world/4831850-u-sviti-ziavylas-nova-relihiia-luidy-moliatsia-shtuchnomu-intelektu>

Науковий керівник: доктор історичних наук, професор **Руслана Шеретюк.**

Віктор Омельчук,
здобувач ступеня PhD,
Рівненський державний гуманітарний університет

УКРАЇНСЬКІ РЕФОРМАТИ: СОЦІАЛЬНЕ СЛУЖІННЯ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Українські реформати (у т.ч. пресвітеріанські, реформатські церкви), попри невелику частку з поміж усіх протестантських церков, є частиною християнської спільноти сучасної України з активною громадянською позицією. Реформатські громади, в основі функціонування яких лежать ідеї, що ґрунтуються на реформаційній спадщині, історично передбачають активну позицію християнина в суспільстві та відповідальності за ближнього, чітку етичну вертикаль. Маючи мережеву структуру та певний фінансовий і матеріальний ресурс, вони засвідчили здатність до швидкої мобілізації під час Російсько-української війни.

Перебуваючи в тісних зв'язках з церквами Європи та США, реформатські церкви постали не лише каналами гуманітарних вантажів з перших днів повномасштабного вторгнення, а й народної дипломатії, через які світ дізнається правду про війну, а відтак це сприяє підтримці України на міжнародному рівні.

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ:
ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ**

Збірник матеріалів
XI Всеукраїнської науково-теоретичної конференції
(08 квітня 2026 року, м. Житомир)

Відповідальний за випуск: доктор політичних наук, доцент
Андрій Кобетяк

Технічний редактор та комп'ютерна верстка:
лаборант кафедри філософії та політології
Софія Тишкевич

Надруковано з оригінал-макетів авторів